

УДК 398.87 (477)

ББК 82.0

**СУЧАСНА УКРАЇНЬСЬКА ПІСЕННО-ПОЕТИЧНА ТВОРЧІСТЬ
У СВІТЛІ ФОЛЬКЛЬОРНОЇ СТИХІЇ ШЕВЧЕНКОВОГО
«КОБЗАРЯ»**

О. В. Карбашевська

*Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника;
кафедра англійської філології; м. Івано-Франківськ, вул. Шевченка, 57;
тел. +380 (342) 59-60-69; e-mail: oksanakarba@mail.com*

Розглянуто поетичний доробок Тараса Шевченка у контексті Революції гідності та «євромайданної» пісенності кінця 2013 – початку 2014 років. Простежено процеси утвердження Шевченка як домінуючого символу української масової культури початку XXI століття. Зосереджено увагу на фольклорній закоріненості Шевченкового слова як однієї із передумов перманентної інкорпорації поетової спадщини у життя української спільноти.

Ключові слова: *Революція гідності, константи української етнокультури, «євромайданна» пісенність, осучаснення Шевченка, балада «Ой три шляхи широкії», фольклор, фітоморфна образність.*

*Ще не вмерла Україна, хай живе – і геть руїна,
Так, як мати любить сина, Україна любить нас.
Як Шевченко заповів, ми кайдани порвемо,
Правду й волю в своїй хаті разом ми відстоїмо.
Ростислав Хитряк. «Revolution Ukraine» (2013)*

Буремні, трагічні й болісні події лютої та «спекотної» зими 2013–2014 років, нестерпно-тривожне і драматичне сьогодення змобілізували найпалкіший та найщиріший генофонд української нації для борні за фундаментальні людські права. Піднесення патріотичних настроїв серед найширших верств українського населення призвело як до зовнішніх, так і до внутрішніх суспільно-духовних зрушень. Доленосність теперішнього поступу українського державотворення, повалення тиранії колишнього президента, загроза втрати національного суверенітету через збройну інтервенцію з боку сусідньої держави водночас супроводжуються кардинальними змінами у світогляді мешканців України, самоусвідомленням та спробами реалізації повноправності її громадян, самоідентифікацією українців, котрі «встають із колін».

Дивовижно, однак передбачаючи Революцію гідності ще у 2012 році, Ярослав Гарасим двічі зацентрував на цій важливій морально-позитивній якості у диптиху «Випробування Шевченком». Спершу –

в контексті «про невідворотність покарання за системне нівелювання людської гідності та брутальне нищення національної честі» [4, с. 140], вдруге – у висновках: «Саме тому кожен прийдешній день ставитиме перед нами нові іспитові завдання на державну зрілість і національну гідність, та магістрально наскрізним у нашому духовному простуванні незмінно залишатиметься випробування Шевченком» [4, с. 140].

Відтак самопожертва, відчайдушність та наполегливість громадських активістів Євромайдану скристалізувалася у матеріально-духовних етнокультурних концептах: майдан, Тарас Шевченко, Михайло Грушевський, українські гімн «Ще не вмерла України і слава і воля», синьо-жовтий стяг та герб-тризуб, стрілецькі та повстанські пісні й гасла ХХ століття, молитва, козак, сотня, побратимство, кетяги калини, вишиванка, дівочий вінок тощо. Органічно супроводжуючи життя Євромайдану, означені реалії яскраво продемонстрували, що продовжують складати сутність українського ества та буття України на початку ХХІ століття.

Поруч із оновленням та актуалізацією наведених вище закорієних у народну джерельність традиційних констант української національної культури наразі відбувається креативно-мистецький «вибух» у фольклорі, музиці та літературі, малярстві, фотографії, кінематографі, інтернет-творчості тощо, провідною тематикою якого є Євромайдан, Революція гідності, Небесна сотня. Виокремимо передусім пісні «Revolution Ukraine» (Ростислав Хитряк, серпень 2013 року) [18, с. 23], «Брат за брата» (автор слів Сашко Положинський, автор музики і виконавець «Kozak System», 2012; 1 грудня 2013 року оприлюднено на «YouTube» у виконанні «Famous Ukrainian artists against the Regime») [16], «Euromaidan: We Shall Overcome» (Генрі Невісон, Тарас Левицький, грудень 2013 року, Філадельфія, США) [25], «Він іде по воді» та «Тінь по воді» (Марія Бурмака, січень, травень 2014 року) [27], «Історія» («Скрябін», січень 2014 року) [8], «Podaj Ręce Ukrainie» («Taraka», лютий 2014 року, Польща) [13], «Горіла шина, палала» й «Горіла бочка, диміла» (народні, січень, лютий 2014 року) [10], «Балада про сіль» («OT VINTA», лютий 2014 року) [11], польською мовою «Брат за брата» зазвучала у спільному виконанні українського («Kozak System») та польських гуртів («ENEJ», «Maleo Reggae Rockers») («Polska za Wolna Ukraina», березень 2014 року) [9], «Там, де ти тепер» («Танок на майдані Конго», квітень 2014 року) [14], «Не питай, коли прийде весна» («Веремій», травень 2014 року) [26], поетичний доробок Оксани Максимішин-Корабель та Анастасії Дмитрук тощо.

Перші рядки приспівів пісень українця із Німеччини Ростислава Хитряка «Revolution Ukraine» (2013) («Ще не вмерла Україна, хай живе – і геть руїна» [31]) та польського музиканта із Познані Кароля Куса «Podaj Ręce Ukrainie» (2014) («Sze nie wmerła, nie wmerła Ukraina» [33]) позначені ремінісценцією із Павла Чубинського «Ще не

вмерла Україна». Окрім того, Р. Хитряк у рефрені, котрий є епіграфом до цієї студії, контамінує-переосмислює-переспівує заклики Т. Шевченка у посланні «І мертвим, і живим...» (1845) до розбудови державності, любові до Батьківщини та боротьби за неї. «Схаменіться, недолюди, / Діти юродиві! / Подивітья на рай тихий, / На свою країну, / Полюбіте щирим серцем / Велику руїну, / Розкуйтеся, братайтеся, / У чужому краю / Не шукайте, не питайте / Того, що немає / І на небі, а не тільки / На чужому полі. / В своїй хаті своя й правда, / І сила, і воля» [32, с. 298].

Українська художньо-словесна коломийка надихнула письменницю, співачку Ірену Карпу й гурт «Фолькнери» (сцена Київського Євромайдану, 15 грудня 2013 року [17]) та українську групу «Aninim» (опубліковано на «YouTube» 19 грудня 2013 року [24]) на створення соціально-побутових мініатюр гумористичного й сороміцького характеру.

Символічно, що «Podaj Rękę Ukrainie» (2014) у виконанні польського гурту «Taka» водночас транслювали польські телеканали, радіостанції та головна сцена Київського майдану 1 лютого 2014 року [13]. Шляхом антитези пісенна експозиція у перших двох рядках змальовує протистояння та непохитність майданівців: «*Gorące serca*», «*okrzyk wolności*» – «*sroga zima*», «*Zmarznięte usta*». Перша строфа тексту («*Co dziś powstało, niech żyje wiecznie i nie zginie, / Ty nie stój obok I podaj rękę Ukrainie*») та серцевина наскрізного приспіву («*Kiedy razem, jesteście jak rodzina, / Jest nadzieja, co wiecznie przypomina*») насичені закликами до підтримки повсталих українців, вірою у перемогу, що і є лейтмотивом пісні. До того ж, переспівуючи офіційний гімн України на слова Павла Чубинського, обрамлюючи перший та четвертий рядки рефрену «*Sze ne wmerła, ne wmerła Ukraina*» констатують наявність зміцнілого українського духу, котрий увиразнюється життєствердним контекстом («*wolności*», «*żyje wiecznie*», «*nie zginie*», «*Jest nadzieja*»):

*Gorące serca, choć dookoła sroga zima,
Zmarznięte usta, okrzyk wolności się zaczyna,
Co dziś powstało, niech żyje wiecznie i nie zginie,
Ty nie stój obok I podaj rękę Ukrainie.*

*Sze ne wmerła, ne wmerła Ukraina,
Kiedy razem, jesteście jak rodzina,
Jest nadzieja, co wiecznie przypomina,
Sze ne wmerła, ne wmerła Ukraina [33].*

Текстовий та музичний компоненти окремих українських весільних пісень обрядового характеру стали прототипом спершу для пісні «Горіла шина, палала» (січень 2014 року), згодом – «Горіла бочка, диміла», яка з'явилася на «YouTube» 4 лютого 2014 року [10]. Вибираючись зі своєї рідної домівки до молодого, молода прощалася із безтурботним дівочим життям біля батьків, друзями та забавами, і насамперед із «ру-

сою косою», якої вона більше не заплете. Метафоричний зачин пісні «Горіла сосна і явір» означає безповоротність переходу дівчини до соціального статусу одруженої жінки, її внутрішній щем і тугу: «*Горіла сосна і явір, (2) / Сподобав мі ся кавалір. (2) / Горіла сосна й смерека, (2) / Сподобав мі ся здалека. (2) / Горіла сосна й палала, (2) / Під нею дівка стояла. (2) / Під нею дівка стояла, (2) / Русую косу чесала. (2)*» [3, Кн. 2, с. 414–415].

Лірично-елегійну настроєвість згаданої весільної пісні революційні хіти трансформували у сповнену позитивного духу й гумору інформативно-описову з метафоричними вкрапленнями фіксацію силового спротиву новітніх повстанців, а також їх щоденного побуту, тим самим нівелюючи психологічний паралелізм зачину цієї родинно-обрядової пісні:

*Горіла шина, палала, (2)
Там барикада стояла. (2)*

*Горіла бочка, диміла, (2)
Під неї дівчина сиділа. (2)*

*Там барикада стояла, (2)
Диких собак не пускала. (2)*

*Під неї дівчина сиділа, (2)
Тендітні рученьки гріла. (2)*

*Горіла шина ще й бензин, (2)
Стріляв здалека сучий син. (2)*

*Ой, руці, руці, ви мої, (2)
Довго носили напої. (2)*

*Горіла шина ще й мішок, (2)
Ой навезли нам тітушок (2) [10].*

*Гарячу каву та ще чай, (2)
Грійся, Майдане, не скучай (2) [12].*

До тематики національних уснословесних чумацьких пісень звернувся у «Баладі про сіль» (2014) українських гурт «OT VINTA» [11]. Назва ж словесно-пісенного твору є згустком трагізму та випробувань, адже, за визначенням Івана Денисюка, українська фольклорна «балада майже поспіль трагічна (“сестра трагедії”», «побудована на безвихідних колізіях екзистенційного характеру» [7, с. 5]. Сіль же, як знак української етнокультури, символізує, за твердженням Віталія Жайворонка, «життєві випробування», «випробування на вірність і дружбу» [15, с. 541].

Музична композиція «Балада про сіль» («OT VINTA», 2014) у формі діалогу-медитації між онуком та дідусем виступає втіленням провідних ідей про зв'язок поколінь та історичних епох, віддалених у часі: «*Розсипано зорями солі по небу / По чорному шляху та білим піском / Скажи мені, Діду, мені знати треба / Чумацьким чому називають його*» [11]. Контамінуючи поетичні особливості баладної та чумацької пісенності, новотвір філософськи переосмислює образ чумака, опрацьовує поширений у ліричному жанрі соціально-побутової пісенності мотив смерті цього легендарного мандрівного купця і воїна на чужині. Засвідчуючи тяглість українського культурного простору, «Балада про сіль» («OT VINTA», 2014) вибудувала образ сучасного майданівця та мотив

його загибелі далеко від рідної домівки на основі образу чумака та мотиву його смерті на чужині: *«Хтозна, чим дорогою доля зустрине, / Пірнач гайдамаки, татарська стріла. / Хтозна, чи заробить чумак копійчину, / Чи стрічку червону на роги вола. / Де кроком останнім у вічність ступали, / Узбіччям трухлявють чорні хрести. / А душі чумацькі до неба злітали / І досі зірками нам світять вони»* [11].

На устах усіх українців вірш-пісня Оксани Максимішин-Корабель *«Мамо, не плач, я повернуся весною»* (12 лютого 2014 року) [22]. Громадянська викривальна лірика двадцятирічної киянки Анастасії Дмитрук зазвучала у виконанні литовського композитора Віргіса Пупшіса та хору музичного театру міста Клайпеди (*«Нікогда мы не будем братьями»*, квітень 2014 року), грузинського оперного співака Заза Заалішвілі (*«Верните нам наше небо»*), також у перекладі на вісім мов [28].

Прикметно, що патріотичне повстанське гасло *«Слава Україні»* подеколи витісняє звичні вітання під час зустрічі на вулицях багатьох міст України, а Шевченкове *«борітеся – побороте»* із поеми *«Кавказ»* (1845), котре пролунало на Київському Євромайдані із уст двадцятирічного героїчного вірменина Сергія Нігояна із Дніпропетровщини, стало афоризмом.

Наведені вище факти свідчать, що вшанування двохсотлітніх роковин Тараса Шевченка (1814–1861), окрім запланованих офіційних заходів та урочистостей, відбувалося стихійно, входячи у щоденний побут, свідомість і прагнення українців. Адже із Шевченкового слова, котре за Ярославом Гарасимом, є *«найправдивішим дзеркалом національного відображення»* [4, с. 138], українці, проливаючи кров і сльози, черпали силу й насагу. Таким чином, підтвердилися міркування вченого щодо *«несподіваності»* осучаснення Шевченкової постаті та рецептивної трансформації його поезії: *«кожне наступне, хронологічно післяшевченківське, покоління „нащадків пізніх” за цими морально-якісними та світоглядно-сутнісними присудками, напористо вдивляючись у поетичні рядки чи риторично приховані підтексти щойно перевиданих сторінок вічного «Кобзаря», як у найправдивіше дзеркало національного відображення, намагається упізнати перш за все себе. І хоча сама дзеркальна поверхня Шевченкового поетичного духослову вже упродовж півтора століття залишається незмінною, проте оптичний ефект від скерованих на неї рецептивних променів є доволі різнозначущий та інколи вкрай несподіваний»* [4, с. 138].

Народносвітоглядні підстави творчості Тараса Шевченка, його вболівання за долю України, правдивість та полум'яність поетового слова утвердили та піднесли Шевченка – домінуючий символ української масової культури перших десятиліть XXI століття. Високохудожнє поєднання естетики фольклору й авторського поетичного хисту у Шевченковій спадщині створює передумови для її перманентної інкорпорації у життя української спільноти, виходу за вузькі рамки академічних студій

та щораз слугує магнітом для кожного покоління українців у переосмисленні й наближенні її до сучасних реалій.

«Сік українських пісень народних», «перетворений в кипучу кров самого Шевченка, закрашений сильно його індивідуальністю» (Іван Франко) [30, Т. 27, с. 305], по вінця наповнив баладний шедевр Тараса Шевченка «Ой три шляхи широкії» (17 квітня – 19 травня 1847 року). Це один із тринадцяти віршів, котрий поет написав перебуваючи під слідством у справі Кирило-Мефодіївського товариства у казематі «Третього відділу» у Петербурзі. Згармонізованість і довершеність цієї баладної мініатюри ґрунтується на симетрії форми й струнності композиції, магістральності фольклорно-рослинної символіки та яскравості стилістики поетичного малюнку.

Симетрія форми полягає у двокомпонентності й двоплановості зображення традиційного для українського фольклору мотиву вирядження сина, чоловіка, брата, коханого у дорогу. Так, тридцятидворядковий вірш складається із двох рівнозначних за обсягом епізодів. У першому з них (1-16 рядок) життєствердна динаміка художньої розповіді здебільшого реалізується через стверджувальну дієслівну форму («зійшлися», «розійшлися», «покинули», «покинув», «посадила» (3)):

1. *Ой три шляхи широкії*
2. *Докупи зійшлися.*
3. *На чужину з України*
4. *Брати розійшлися.*
5. *Покинули стару матір.*
6. *Той жінку покинув,*
7. *А той сестру. А найменший–*
8. *Молоду дівчину.*
9. *Посадила стара мати*
10. *Три ясени в полі.*
11. *А невістка посадила*
12. *Високу тополю.*
13. *Три явори посадила*
14. *Сестра при долині...*
15. *А дівчина заручена –*
16. *Червону калину [32, с. 340].*

У сімнадцятому рядку балади відбувається інтонаційно-емоційний та психологічний злам. Різке та категоричне «*Не прийнялись три ясени*» слугує своєрідним антиклімаксом. Другий епізод поезії (17–32 рядок) заперечні присудкові, дієприкметникові конструкції («*не прийнялись*», «*всихала*», «*повсихали*», «*зов'яла*», «*не вертаються*», «*плаче*» (3), «*нетоплений*», «*йде шукати*», «*кладуть в домовину*», «*не вертаються*», «*блукають*», «*заростають*») наповнюють безнадією, розпачем та ведуть до негативної розв'язки твору:

17. *Не прийнялись три ясени,*
18. *Тополя всихала,*
19. *Повсихали три явори,*
20. *Калина зов'яла.*
21. *Не вертаються три брати.*
22. *Плаче стара мати,*
23. *Плаче жінка з діточками*
24. *В нетопленій хаті.*
25. *Сестра плаче, йде шукати*
26. *Братів на чужину...*
27. *А дівчину заручену*
28. *Кладуть в домовину.*
29. *Не вертаються три брати,*
30. *По світу блукають,*
31. *А три шляхи широкії*
32. *Терном заростають* [32, с. 340].

Органічна єдність епічного і лірико-драматичного начал у цій поезії зумовила двоплановість відтворення баладної подієвості, а саме чергування метафорично-символічного й автологічного стилів. До того ж, перший із названих домінує: 20 рядків (1-4, 9-20, 29-32) на відміну від 12 (5-8, 21-28). Так, експозицію, епілог та розвиток дії оздоблюють синтаксичні фігури фольклорної поетики, естетизують уснопоетичні рослинні образи-символи та етнокультурні знаки. Зав'язка ж, кульмінація й розв'язка твору викладаються шляхом об'єктивно-інформаційної нарації.

Експозиція та епілог пісні «Ой три шляхи широкії» (1847) виконують композиційну функцію обрамлення твору. І. Франко у етностетичному трактаті «Із секретів поетичної творчості» (1898), унаочнюючи своє твердження про те, що «поет малює мертву природу – оживлюючи її, малює лінії при помочі рухових образів» [29, Т. 31, с. 109, 110], навів приклад перших двох рядків цієї балади Т. Шевченка й відзначив створення поетом «образу роздоріжжя серед поля» [29, Т. 31, с. 110]. У зачині «*Ой три шляхи широкії / Докупи зійшлися*» константа ж української національної культури «роздоріжжя = розстань – місце, звідки розходяться або куди сходяться дві чи кілька доріг; розпуття; символ вибору; здавна вважається фатальним» [15, с. 505], стала фоновим образом-символом приреченості та смутку.

Майстерним завершенням гостродраматичного сюжету в останньому рядку балади виступає рослинний образ терен («*А три шляхи широкії / Терном заростають*»), котрий Теофіл Комаринець витлумачив «як довгу вічну розлуку» [19, Т. 2, с. 29], Михайлина Коцюбинська – «реальний символ незвіданих людських шляхів, долі, якій нема вороття» [20, с. 118].

Наведемо окремі уснопоетичні психологічно-емоційні ескізи, створені на основі традиційного образу терену. Так, балада-алегорія особистої тематики «Ой у полі край дороги терен процвітає» (сюжетний тип I – G-1 за класифікацією О. Дея) є чудовим етюдом квітучого кохання і душевного зойку від втрати. Пейзажний паралелізм у зачині символізує розлуку закоханих – персоніфікованих голуба й голубки: «*Ой у полі край дороги терен процвітає, / Сидить голуб на дубочку, голубка літає. / –Годі, годі, голубонько, високо літати, / Ходи, сідай коло мене, щось маю сказати. / За річкою, за бистрою там я маю бути, / Дай же мені того зілля, щоб тебе забути*» [1, с. 164]. Замальовка квітучого терену, підкреслюючи почуття щастя і радості від стосунків, які з кожною миттю линуть у минуле, увиразнює драматизм внутрішніх переживань.

У окремих варіантах архаїчної за походженням балади родинної тематики «Дочка-пташка» (II – K-3), котра, на думку Петра Лінтура, «належить до шедеврів світової поезії і є окрасою українського фольклору» [21, с. 16], заміжня дочка, перш ніж «*вчинитися зозуленькою*» (рідше галочкою, орлицею) й крильми полетіти до свого роду, висікає (розсікає, вирізає, рубає, топче, ламає, в'яже у пучки) терен (і шипшину / ожину / калину). Тут, попри метафоричну реалізацію відчайдушних душевних поривань героїні, фітоморфні образи увиразнюють «непрохідність у просторі й часі» (Віталій Жайворонок) [15, с. 593]:

<i>Ой давно, давно я у батенька була,</i>	<i>Ой терен-тереночок</i>
<i>Вже ж тая стеженька терном заросла.</i>	<i>Та й терен і ожина,</i>
<i>Ой заросла терном ще й терниною,</i>	<i>Як була в ньеньки своєї</i>
<i>Де я походила ще й дівчиною.</i>	<i>Та ще й і я дівчина.</i>
<i>Ой як ісхочу – терен висічу,</i>	<i>Ох я той терен та й порубаю,</i>
<i>До свого батенька крильми полечу</i>	<i>Ожиноньку же і порву,</i>
	<i>Ой я до своєї ньеньки-матінки</i>
	<i>Та й в гостоньки полину.</i>

[2, с. 306]

[2, с. 313-314]

На відміну від символічної монументальності та панорамності експозиції та епілогу балади «Ой три шляхи широкії» (1847), Тарас Шевченко зосередив увагу читача на сюжетному перебігові подій шляхом наскрізної градації, вибудовуючи цю риторичну фігуру на основі родинної спорідненості: три сини «*покинули стару матір*», чоловік – жінку, три брати – сестру, «*найменший*» брат – «*молоду дівчину*».

Взірцем «колоритної філософсько-поетичної градації загальнолюдських родинних стосунків» (Олексійдей) [6, с. 9] є давня, вибудована на міфологічно-анімістичних світоглядних засадах, народна балада «Стріла» (II – K-9). Скажімо, варіант «Ой летіла стріла з-за синього моря» зображує різнорідність почуттів матері, сестри, милої, котрі у вигляді трьох рябеньких зозуленьок прилетіли оплакувати убитого «*вдовиного сина*»: «*Де матінка плаче, там Дунай розлився; / Де плаче сестриця, там слізок криниця; / Де плаче миленька, там земля сухенька. / Ой*

матінка плаче, поки жити буде, / А сестриця плаче, поки не забуде, / А миленька плаче, поки його бачить» [2, с. 342].

Тарас Шевченко, зосередивши в авторській мініатюрі найдобрішу фольклорно-пісенну образність, а саме чоловічі (ясен, явір) та жіночі символи (тополя, калина), упорядкував естетизовані концепти національної духовної культури за ступенем родинної ієрархії: «Посадила стара мати / Три ясени», невістка – «високу тополю», сестра – «три явори», «А дівчина заручена – / Червону калину». Ці, відшліфовані століттями колективного творення та імпровізації, магістральні фітоморфні образи української усної поезії успішно витримали, за Михайлом Грушевським, «конкурс образів-інвенцій»: «Се був конкурс образів-інвенцій чисто поетичних по своїм прикметам, з котрих виживали найбільш влучні, себто ті, які найбільше промовляли до почуття і фантазії слухачів» [5, Т. 1, с. 61]. Водночас означені вище найкращі репрезентанти українського рослинного світу пройшли відбір і у Тараса Шевченка, спадкоємця народної та книжної культури.

У підсумку, Революція гідності 2013–2014 років скристалізувала закорінені у народну джерельність найбільш значущі традиційні константи української національної культури (майдан, Тарас Шевченко, Михайло Грушевський, українські гімн «Ще не вмерла України і слава і воля», синьо-жовтий стяг та герб-тризуб, стрілецькі та повстанські пісні й гасла ХХ століття, молитва, козак, сотня, побратимство, кетяги калини, вишиванка, дівочий вінок тощо), котрі вияскравили сутність українського ества початку ХХІ століття та засвідчили тяглість буття України. Оновлення та актуалізація етноконцептів відбувається завдяки злету патріотичних настроїв українців та їх самопожертві, творчому «вибуху» у різних видах мистецтв.

Новітня «євромайданна» пісенність переосмислює, переспівує, контамінує архітекτονіку, ритмомелодіку, тематику національної фольклорної обрядової поезії (весільна пісня) та ліро-епосу (балада, чумацька пісня, коломийка), а також поетичної спадщини Тараса Шевченка, українського славно Павла Чубинського тощо.

Утвердження та піднесення Шевченка як домінуючого символу української масової культури перших десятиліть ХХІ століття, перманентність інкорпорації поетового слова у життя української спільноти ґрунтується на народно-світоглядних підставах творчості Тараса Шевченка, високохудожньому поєднанні естетики фольклору і авторського поетичного хисту. «Сік українських пісень народних» (Іван Франко) по вінця наповнив баладний шедевр Тараса Шевченка «Ой три шляхи широкії» (1847). Симетрія форми й стрункість композиції, символічна монументальність і панорамність експозиції та епілогу, концентрація найдобрішої фольклорно-рослинної символіки (ясен, явір, тополя, калина, терен) та яскравість народно-пісенної стилістики перетворили цю баладну мініатюру на взірць гармонії та довершеності народно-літературної співтворчості.

Література

1. Балади. Кохання та дошлюбні взаємини / [упорядкували: О. І. Дей, А. Ю. Ясенчук (тексти), А. І. Іваницький (мелодії)]. – К.: Наукова думка, 1987. – 472 с.
2. Балади. Родинно-побутові стосунки / [упоряд.: О. І. Дей, А. Ю. Ясенчук (тексти), А. І. Іваницький (мелодії)]. – К.: Наукова думка, 1988. – 528 с.
3. Весільні пісні: у двох книгах / [упорядкування, примітки М. М. Шубравської, нотний матеріал, упорядкування Н. А. Бучель]. – Київ: Наукова думка, 1982. – Книга 2 [Волинь, Поділля, Буковина, Прикарпаття, Закарпаття]. – 1982. – 679 с.
4. Гарасим Ярослав. Випробування Шевченком / Я. Гарасим // Дзвін. – 2012. – № 5-6. – С. 138-144.
5. Грушевський М. С. Історія української літератури: в 6 т. 9 кн. / М. С. Грушевський. – Київ: Либідь, 1993-1995. – Т. 1 / [упорядник В. В. Яременко; автор передмови П. П. Кононенко; примітки Л.Ф. Дунаєвської]. – 1993. – 392 с.
6. Дей Олексій. У світі народної балади / О. Дей // Балади / [упорядкування і примітки О. І. Дея та А. Ю. Ясенчук, передмова О. І. Дея; ілюстрації художниці О. Л. Лисенко]. – К.: Дніпро, 1987. – С. 5-20.
7. Денисюк Іван. Національна специфіка українського фольклору (матеріали до лекції) / І. Денисюк // Вісник Львівського університету. – Випуск 31. Серія філологічна. – 2003. – С. 3-22.
8. Еспресо.TV. Гурт «Скрябін» підтримав українців і записав пісню [Електронний ресурс] / Еспресо.TV. – 23 січня, 2014. – Режим доступу: http://espresso.tv/news/2014/01/23/skryabin_pidtrymav_ukrayinciv_i_zarysav_pisnyu.
9. Еспресо.TV. З'явився офіційний кліп пісні «Брат за брата» [Електронний ресурс] / Еспресо.TV. – 21 березня, 2014. – Режим доступу: http://espresso.tv/news/2014/03/21/z%E2%80%99yavyvsya_oficiynuu_klip_pisni_brat_za_brata.
10. Еспресо.TV. Народна творчість: Горіла шина, палала, там барикада стояла [Електронний ресурс] / Еспресо.TV. – 29 січня, 2014. – Режим доступу: http://espresso.tv/news/2014/01/29/%E2%80%8Bnarodna_tvorchist_horila_shyna_palala_tam_barykada_stoyala.
11. Еспресо.TV. Небесній сотні присвятили пісню [Електронний ресурс] / Еспресо.TV. – 27 лютого, 2014. – Режим доступу: http://espresso.tv/news/2014/02/27/nebesniy_sotni_prysvyatyly_pisnyu.
12. Еспресо.TV. Новий хіт революційного Майдану: «Горіла бочка, диміла...» [Електронний ресурс] / Еспресо.TV. – 7 лютого, 2014. – Режим доступу: http://espresso.tv/new/2014/02/07/pisnya_prysvyachena_maydanivsyam_horila_bochka_dymila.
13. Еспресо.TV. О 18.15 всі польські теле- та радіоканали транслюватимуть пісню на підтримку України [Електронний ресурс] / Еспресо.TV.

- 1 лютого, 2014. – Режим доступу: http://espresso.tv/news/2014/02/01/o_1715_vsi_polski_tele__ta_radiokanalny_translyuvatymut_pisnyu_na_pidtrymku_ukrayin.
14. Еспресо.TV. «ТНМК» присвятив Небесній сотні пісню [Електронний ресурс] / Еспресо.TV. – 4 квітня, 2014. – Режим доступу: http://espresso.tv/news/2014/04/04/tnmk_prysvyatyv_nebesniy_sotni_pisnyu.
15. Жайворонок В.В. Знаки української етнокультури: [словник-довідник] / В. В. Жайворонок. – К.: Довіра, 2006. – 703 с.
16. Жук Ольга. П'ять гімнів Євромайдану [Електронний ресурс] / Ольга Жук // Україна молода. – 04.12.2013. – № 178. – Режим доступу: Колонович Катерина. На Євромайдані Карпа заспівала коломийки про Януковича та Путіна [Електронний ресурс] / К. Колонович // Еспресо.TV. – 16 грудня 2013 року. – Режим доступу: http://espresso.tv/news/2013/12/16/na_yevromaydani_karpa_zaspivala_kolomyuky_pro_yanukovycha_ta_putina.
18. Колонович Катерина. У Євромайдану з'явився свій гімн [Електронний ресурс] / К. Колонович // Еспресо.TV. – 26 листопада 2013 року. – Режим доступу: http://espresso.tv/news/2013/11/26/dlya_yevromaydanu_znayshly_himn_video.
19. Комаринець Т. І. Народна словесна творчість і Т. Г. Шевченко / Т. І. Комаринець // Шевченківський словник: у 2 т. / [редакційна колегія: І. Я. Айзеншток та ін.]. – Київ: Головна редакція УРЕ, 1976-1977. – Т. 2 (Мол-Я) / [відповідальний редактор: Є.П. Кирилюк]. – 1977. – С. 29-33.
20. Коцюбинська Михайлина. Етюди про поезику Шевченка : [Літературно-критичний нарис] / М. Коцюбинська. – К.: Радянський письменник, 1990. – 272 с.
21. Лінтур П. В. Народні пісні-балади Закарпаття / П. В. Лінтур // Народні балади Закарпаття / [запис та впорядкування текстів, вступна стаття і примітки П. В. Лінтура]. – Львів, 1966. – С. 4-50.
22. Максимішин-Корабель Оксана. Мамо, не плач, я повернуся весною [Електронний ресурс] / О. Максимішин-Корабель. – Режим доступу: <http://www.poetryclub.com.ua/getpoem.php?id=479241>.
23. Терещук Галина. Revolution – гімн змін для України – від молодого музиканта з Німеччини [Електронний ресурс] / Г. Терещук // Радіо Свобода. – 23.09.2013. – Режим доступу: <http://www.radiosvoboda.org/content/article/25115254.html>.
24. Тимків Кароліна. Всі музичні хіти Майдану [Електронний ресурс] / Кароліна Тимків // Еспресо.TV. – 24 грудня 2013 року. – Режим доступу: http://espresso.tv/news/2013/12/24/khity_maydanu.
25. Трухіна Наталія. У США зняли кліп на підтримку Євромайдану: We shall overcome [Електронний ресурс] / Наталія Трухіна // Еспресо.TV. – 27 грудня 2013 року. – Режим доступу: http://espresso.tv/news/2013/12/27/u_ssha_znyaly_klip_na_pidtrymku_yevromaydanu_we_shall_overcome.

26. Українське радіо. Перший канал. Продовження інформаційно-музичної програми «Обрії» [Електронний ресурс] / Українське радіо. Перший канал. – 17 травня 2014. – Режим доступу: <http://schedule.nrcu.gov.ua/grid/channel/period/itemlistenpopup.html?PeriodItemID=465018>.
27. Українське радіо. Перший канал. «Свобода слова» [Електронний ресурс] / Українське радіо. Перший канал. – 19 травня 2014. – Режим доступу: <http://schedule.nrcu.gov.ua/grid/channel/period/item-listen-popup.html?periodItemID=471231>.
28. ФАКТИ. ICTV. В авторки пісні «Нікогда мы не будем братьями» вийшла збірка віршів [Електронний ресурс] / ФАКТИ. ICTV. – Випуск 14.05.2014. 13:52. – Режим доступу: <http://fakty.ictv.ua/ua/index/view-media/id/61489>.
29. Франко І. Із секретів поетичної творчості / І. Франко // Франко І. Зібр. творів: у 50 т. / І. Франко [редакційна колегія: М.Д. Бернштейн та ін.]. – Київ: Наукова думка, 1976-1986. – Т. 31: Літературно-критичні праці (1897-1899) / [упорядкування та коментарі: Ю.Л. Булаховської та ін.]. – 1981. – С. 45-119.
30. Франко І. Передне слово [до видання «Перебенді» Т. Г. Шевченка, Львів, 1889] / І. Франко // Франко І. Зібр. творів: у 50 т. / І. Франко [редакційна колегія: М. Д. Бернштейн та ін.]. – Київ: Наукова думка, 1976-1986. – Т. 27: Літературно-критичні праці (1886-1889) / [упорядкування та коментарі: Р.С. Міщука та ін.]. – 1980. – С. 285-307.
31. Хитряк Ростислав. Текст пісні «Revolution Ukraine» (Гімн Євромайдану) [Електронний ресурс] / Ростислав Хитряк. – Режим доступу: <http://revolution-ukraine.com>.
32. Шевченко Т. Вибрана поезія. Живопис. Графіка / Т. Шевченко [упорядкування поетичних творів і приміток українською мовою С. Гальченко; вступна стаття І. Дзюби]. – К.: Мистецтво, 2007. – 608 с.
33. Taraka - Podaj Rekę Ukrainie [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.tekstowo.pl/piosenka,taraka,podaj_reke_ukrainie.html.

Стаття надійшла до редакційної колегії 09.03.2014 р.

*Рекомендовано до друку докт.філол.наук, професором **Голодом Р. Б.**, канд.філол.наук, доцентом **Солецьким О. М.***

CONTEMPORARY UKRAINIAN SINGING-POETIC CREATIVITY AND FOLKLORIC ELEMENTS OF SHEVCHENKO'S "KOBZAR"

O. V. Karbashevs'ka

*Vasyl' Stefanyk Precarpathian National University, English Philology Department; 76000, Ivano-Frankivs'k, St. Shevchenko, 57;
ph. +380 (342) 59-60-69; e-mail: oksanakarba@gmail.com.*

Taras Shevchenko's poetic heritage is examined in the context of Revolution of dignity and "Euromaidan" songs of the end of 2013 – the beginning of 2014. Processes of consolidating Shevchenko as a dominating symbol of Ukrainian mass culture of the first decades of the XXIst century are traced. The attention is focused on folkloric roots of Shevchenko's word as one of the premises of permanent incorporation of the poet's legacy into the life of Ukrainian community.

Key words: *Revolution of dignity, constants of Ukrainian ethnic culture, "Euromaidan" songs, Shevchenko's updating, ballad "Oh three pathways broad and wide", folklore, floral imagery.*